

Μάθημα: Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου

Θέμα: «Δικαίωμα στην Επικοινωνία»

Καθηγητής: Δημητρόπουλος Ανδρέας

Συγγραφέας:

Μπάμπου Αικατερίνη

ΑΜ:

1340199710153

ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

«ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ»

«ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ»

1. Μέσα διαπροσωπικής επικοινωνίας

- α. Μιμητική αναπαράσταση συγκεκριμένης εμπειρίας- χειρονομίες.
- β. Λεκτική Διατύπωση- Μετατροπή Ήχων σε φθόγγους (Σχηματισμός Λέξεων)- Προφορικός Λόγος.
- γ. Εικονική Αναπαράσταση εμπειρίας
- δ. Πρώτες μορφές γραφής – Γραπτός Λόγος

2. Η επικοινωνία ως διακοινωνικό μέσο επαφής.

- α. Πανάρχαια Χρόνια- Φωτιά
- β. Αγγελιοφόρος
- γ. Χώρες Αφρικανικές- Αναπαραγωγή Ήχων με τα κρουστά.
- δ. Πάπυροι-Περγαμηνές
- ε. Τυπογραφεία
- στ. Ταχυδρομεία

3. Μέσα μαζικής επικοινωνίας

α. Ηλεκτρικός Τηλέγραφος

β. Τηλέφωνο

γ. Ραδιόφωνο-Τηλεόραση

δ. Internet-Κυβερνοχώρος – e mail

- mailing lists

- newsgroups

-chat- rooms

ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

- 1.1. «Ο άνθρωπος ον κοινωνικόν»
- 1.2. Προϋποθέσεις υπάρξεως σχέσης επικοινωνίας
- 1.3. Μορφές Επικοινωνίας
 - α. Άμεση ή προσωπική
 - β. Έμμεση επικοινωνία ή ανταπόκριση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΜΟΡΦΕΣ ΑΜΕΣΗΣ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. Στον οικογενειακό χώρο
 - α. Διαζύγιο-Σχέσεις συζύγων-παιδιού
 - β. Επικοινωνία συγγενών-Στοιχείο θεμελιωτικό του θεσμού της οικογένειας
2. Επικοινωνία κρατουμένων με τον έξω από τη φυλακή κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»

- 3.1. Προλεγόμενα –Γενικά
- 3.2. α. Συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην ελληνική έννομη τάξη.
β. Σύντομη Ιστορική αναδρομή σε άλλα συνταγματικά κείμενα του Ευρωπαϊκού κόσμου.
- 3.3. Το περιεχόμενο του άρθρου 19 του Σ
- 3.4. Φορείς του Δικαιώματος – Πεδίο Ισχύος
- 3.5. Αποδέκτες του Δικαιώματος και έναντι ποίων στρέφεται
- 3.6. Λόγοι Άρσης του Απορρήτου
- 3.7. Εθνική Επιτροπή Προστασίας Απορρήτου των Επικοινωνιών
- 3.8. Αξία του απορρήτου της επικοινωνίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Διεθνή Συμβατικά Κείμενα και Δικαίωμα στην Επικοινωνία»

- 4.1. Εισαγωγικά
- 4.2. ΕΣΔΑ –άρθρο 8
- 4.3. Ειδικότερα Γερμανικό Δίκαιο και Δικαίωμα στις Τηλεπικοινωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

«ΕΔΔΑ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΩΝ»

- 5.1. Εισαγωγικά σχόλια
- 5.2. Σεβασμός της Αλληλογραφίας
- 5.3. Σεβασμός της Τηλεφωνικής Επικοινωνίας
- 5.4. Νομολογία ΕΔΔΑ – Απαιτήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. Παράθεση Άρθρων Π.Κ. – Παράβαση Απορρήτου

6.2. Σχολιασμός 370 Α Π.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

«ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΔΙΚΗ»

- 7.1. Παράνομη απόκτηση αποδεικτικών μέσων-χρήση κατά τρόπο που αντίκειται στην έννομη τάξη.
- 7.2. Απόκτηση αποδεικτικών μέσων κατά παράβαση των συνταγματικών διατάξεων. –Επέμβαση στο δικαίωμα της προσωπικότητας.
- 7.3. Αντιπροσωπευτικά Παραδείγματα- Γερμανική Νομολογία
- 7.4. Νομολογία Ελληνικών Δικαστηρίων
- 7.5. Χρήση Αποδεικτικών Μέσων στην πολιτική και στην ποινική δίκη.
- 7.6. Πότε αίρεται ο άδικος χαρακτήρας χρήσης παράνομου αποδεικτικού μέσου?

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

«ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΣΩ INTERNET»

- 8.1. Εισαγωγικά Σχόλια
- 8.2. Τι είναι το internet;
- 8.3. Hackers.

**«Δύο λόγια όσον αφορά στην ανάγκη του σημερινού
ανθρώπου για επικοινωνία».**

Όνειρα ενώνουν
Σκέψεις ταξιδεύουν
ψέμα και αλήθεια
στο χωροχρόνο μπερδεύουν

Σώματα μακρινά
κι' όμως τόσο κοντά
αρκεί μοναχά
ένα μαγικό άγγιγμα

Με τούτο το άρμα
Ταξιδεύουμε εμείς
αντάρτες των πόλεων
κυνηγάμε ένα πράμα

Πώς να ημερέψει ο χρόνος
κι η αλήθεια να γίνει παιδί
πως τα τείχη να πέσουν για να φανεί η ψυχή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ»

1. Μέσα διαπροσωπικής επικοινωνίας

α. Τα πρώτα μέσα επικοινωνίας του πρωτανθρώπου ήταν η μιμητική αναπαράσταση της συγκεκριμένης εμπειρίας που ήθελε να μεταδώσει. Για να μάθει τους άλλους πως έπρεπε να σπάνε την πέτρα για να γίνει μαχαίρι, επαναλάμβανε την εμπειρία του πρακτικά και με την πρακτική μάθαιναν οι άλλοι. Όταν θα αρχίσει να κυνηγάει, με την πρακτική πάλι θα διδάσκει στους άλλους την εμπειρία του.

β. Από την άλλη πλευρά οι άναρθρες κραυγές που χρησιμοποιούν τα αγελαία ζώα για να αναγγείλουν τους κινδύνους ή τις εσωτερικές τους ορμές (σεξουαλικές) θα γίνουν στους πρώτους ανθρώπους γενικότερα σύμβολα, με ιδιαίτερα νοήματα, που θα πολλαπλασιαστούν για να αποτελέσουν τη βάση της φωνητικής επικοινωνίας, που θα εξελιχθεί σε γλώσσα. Η δυνατότητα της δημιουργίας περισσότερων φωνητικών συμβόλων διευκολύνθηκε από την κατασκευή του λάρυγγα, της γλώσσας, των χειλιών κ.τ.λ. Η κατασκευή των οργάνων αυτών είναι σχεδόν όμοια με τα αντίστοιχα όργανα άλλων ζώων, ιδιαίτερα πρωτευόντων, αλλά μόνο ο άνθρωπος κατόρθωσε να διαφοροποιήσει τους ήχους και να δημιουργήσει τόση ποικιλία ώστε να καλλιεργήσει αυτό που λέμε φωνητική. Οι διαφοροποιημένοι ήχοι απέκτησαν μια συγκεκριμένη σημασία και έγιναν λέξεις. Οι λέξεις είναι η φωνητική έκφραση, σήματα πράξεων ή σύμβολα αντικειμένων, που ως πράξεις και ως αντικείμενα ήταν γνωστά σε όλη την ομάδα ή την κοινωνία. Ο συμβολισμός έγινε με κοινή αποδοχή. Με την καθιέρωση των λέξεων ανοίγει ο κόσμος της γλώσσας, που θα γίνει πραγματικά το πιο δυναμικό μέσο επικοινωνίας έως τις μέρες μας.

γ. Ο κύκλος των μέσων επικοινωνίας του πρωτόγονου ανθρώπου ολοκληρώνεται με δύο παραπέρα κατακτήσεις. Η μια είναι η μιμητική αναπαράσταση ευρύτερης γνώσης, όπως ολόκληρο κυνήγι με κάποιον που παριστάνει το ζώο και γνωρίζει όλη του τη συμπεριφορά και ομάδες κυνηγών, πραγματικό θέατρο-σχολείο. Η δεύτερη κατάκτηση είναι ο μύθος, ο ειδικός λόγος που φαίνεται να κυριάρχησε σ' ολόκληρο σχεδόν τον κόσμο ακόμα και με την τροφοπαραγωγική επανάσταση και τη δημιουργία των κοινωνιών. Ο μύθος μοιάζει κάπως με το παραμύθι. Ο λόγος, που έχει πια αναπτυχθεί, προσπαθεί να αναπλάσει με λέξεις την μιμητική αναπαράσταση.

Με τη μιμητική, τη γλώσσα, τη χειρονομία και την γκριμάτσα, την εικονική αναπαράσταση και το μύθο, ο άνθρωπος είναι σε θέση να μεταδίδει άνετα μηνύματα. Παράλληλα, οι γνώσεις πολλαπλασιάζονται και γίνονται πιο αφηρημένες. Έτσι, ο άνθρωπος θέλει να ανακοινώνει όλο και πιο απλά αλλά και περισσότερο αφηρημένα μηνύματα. Έτσι, ανοίγει μια νέα περίοδος στην επικοινωνία. Η γλώσσα γίνεται πολύπλοκο σύστημα και οι άλλες μορφές έκφρασης και επικοινωνίας τελειοποιούνται. Σ' όλη τη διάρκεια της τροφοσυλλεκτικής περιόδου η επικοινωνία είναι προσωπική και άμεση. Ο άνθρωπος ή οι ομάδες ανακοινώνουν τα μηνύματά τους, τις γνώσεις τους άμεσα, χωρίς παρέμβαση τεχνικών μέσων επικοινωνίας.

Στη διάρκεια της τροφοσυλλεκτικής περιόδου, ο άνθρωπος ανέπτυξε την επικοινωνία ως μέσο που βοήθουσε την επιβίωσή του, στην πάλη του κατά του εχθρικού περιβάλλοντος. Η επικοινωνία είναι το μέσο της μετάδοσης, αλλά και τελειοποίησης της γνώσης. Στην τελειοποίηση της γνώσης που ήταν όπλο στην επιβίωση ο άνθρωπος έφτασε πολύ νωρίς στη διαμόρφωση αφηρημένων ιδεών, μια πολύπλοκη σύνθεση της λογικής και της φαντασίας με την αφαίρεση. Οι αφηρημένες αυτές ιδέες έπρεπε να εκφραστούν με λόγια και εικόνες που δεν μπορούσαν να έχουν αντίστοιχο στην αντικειμενική πραγματικότητα. Η μετάδοση αυτών των ιδεών ήταν ακόμα πιο δύσκολη, γιατί δε γίνονται εύκολα κατανοητές.

Το κύριο χαρακτηριστικό της επικοινωνίας στον τροφοσυλλέκτη άνθρωπο είναι η αμεσότητα του ατόμου στην μετάδοση. Η επικοινωνία περιορίζεται στα όρια των τροφοσυλλεκτικών ομάδων. Η κατάσταση αλλάζει μετά την τροφοπαραγωγική επανάσταση, που έχει ως άμεσο επακόλουθο τη δημιουργία κοινωνίας.

Οι πρώτες κοινωνικές πια ομάδες πολλαπλασιάζονται αριθμητικά, ενώ ταυτόχρονα οι διευρυμένες κοινωνικές ομάδες διασπώνται σε μικρότερες που εγκαθίστανται σε περιοχές γύρω από τον αρχικό οικισμό, χωρίς να χάνουν την οργανική τους επαφή. Ο συντονισμός των εργασιών των χωριστών ομάδων απομένει στον κεντρικό οικισμό. Έτσι, απαιτείται μια πολύπλοκη επικοινωνία μεταφοράς γνώσεων και εμπειριών από και προς το κέντρο. Και πάλι η επικοινωνία αυτή γίνεται με άτομα, μόνο που τα άτομα αυτά είναι οι φορείς της συσσωρευμένης κοινωνικής πείρας. Οι κοινωνικές ομάδες χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα άτομα ως φορείς, ως μέσα επικοινωνίας.

δ. Η κατάσταση στην επικοινωνία γίνεται ακόμα πιο πολύπλοκη όταν η κοινωνική ομάδα διασπάται σε απασχολήσεις και όταν δημιουργούνται ξεχωριστές εμπειρίες σε κάθε τέτοια απασχόληση. Μέσα από αυτές τις συνθήκες η γλώσσα εξελίσσεται σε πολύπλοκο όργανο κοινωνικής επικοινωνίας. Η εξέλιξη της εικονικής αναπαράστασης οδηγεί από τη ζωγραφική αναπαράσταση σε περισσότερο αφηρημένα σχήματα που καταντούν τελικά απλές σχηματικές μορφές που θα δώσουν την ιερογλυφική γραφή ή τις άλλες πρωτογραφές (γραμμική, σφηνοειδή κλπ.). Από τις αρχικές αυτές σχηματικές μορφές αναπαράστασης θα κατασταλάξουμε στην αλφαβητική γραφή, που είναι μια μεγάλη επανάσταση στην επικοινωνία των ανθρώπων. Γλώσσα και γραφή είναι τα δύο δυναμικά μέσα επικοινωνίας, ενώ παράλληλα όλες οι άλλες μορφές επικοινωνίας που είχαν επινοηθεί από την τροφοσυλλεκτική περίοδο γίνονται μέσα πια καλλιτεχνικής έκφρασης, αφού και ο χώρος της καλλιτεχνικής έκφρασης γίνεται πολυσήμαντος και ταυτόχρονα στοιχείο της κοινωνικής ζωής.

2. Η επικοινωνία ως διακοινωνικό μέσο επαφής.

Από τότε που διαμορφώνονται κρατικοί οργανισμοί η κεντρική εξουσία πρέπει να γνωρίζει άμεσα τι γίνεται στην επικράτειά της, αλλά και τι γίνεται στους γύρω λαούς, σε κάθε στιγμή. Η εμφάνιση ενός εχθρού στα σύνορα ή η εξέγερση σε κάποια περιοχή της χώρας που εξουσιάζει έχει ζωτική σημασία.

α. Από τα πανάρχαια χρόνια, οι πρώτες ανθρώπινες κοινωνίες χρησιμοποιούν το άναμμα της φωτιάς ως σήμα μετάδοσης πληροφοριών. Είναι γνωστό πως η νίκη των Αχαιών στην Τροία μεταδόθηκε με άναμμα φωτιάς στις κορυφές των βουνών που φαίνονταν από μακριά, πράγμα που αποτέλεσε ένα θαυμάσιο μέσο επικοινωνίας.

β. Από τα πρώτα μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος είναι ο αγγελιοφόρος, ο άνθρωπος που είναι έτοιμος να τρέξει σε κάθε στιγμή για να μεταφέρει στο κέντρο την κάθε είδηση. Όταν θα εξημερωθεί το άλογο οι αγγελιοφόροι είναι έφιπποι.

γ. Στην Αφρική οι ιθαγενείς έως πρόσφατα χρησιμοποιούσαν ως μέσα επικοινωνίας τα μεγάλα τύμπανα, που με το κατάλληλο χτύπημα μπορούν να μεταδίδουν σύντομα μηνύματα από τόπο σε τόπο.

δ. Οποσδήποτε τα μέσα αυτά επικοινωνίας είναι για σύντομα μηνύματα. Από τον καιρό που ο άνθρωπος έμαθε να γράφει και επινόησε συστήματα γραφής το βασικό μέσο επικοινωνίας είναι η γραφή. Μηνύματα καταγράφονται σε πήλινες πινακίδες, σε παπύρους ή σε περγαμηνές, στέλνονται με απεσταλμένους πάνω από θάλασσες και στεριές, για να μεταφέρουν την αυθεντική, τη γνήσια σκέψη εκείνου που κάνει το μήνυμα. Από τα πανάρχαια χρόνια οι αγγελιοφόροι, όταν έφερναν το σύμβολο της αποστολής τους θεωρούνταν ιερά πρόσωπα και ήταν σεβαστοί από εχθρούς και φίλους.

ε. Η επικοινωνία με τη γραφή επαναστατικοποιείται με την ανακάλυψη και τη χρησιμοποίηση του χαρτιού (1 μ.χ. αι. στην Κίνα) και ιδιαίτερα με την ανακάλυψη από το Γουτεμβέργιο το 1450 της τυπογραφίας. Με την τυπογραφία μπαίνουμε στα μέσα μαζικής επικοινωνίας που αποτελεί την απαρχή της τεχνολογικής επανάστασης. Το βιβλίο, το περιοδικό, η εφημερίδα και

γενικότερα κάθε έντυπο ανοίγουν νέους ορίζοντες στην ιστορία του ανθρώπου και εγκαινιάζουν τη σύγχρονη τεχνολογική επανάσταση, με συνέπειες που ακόμα δεν μπορούμε να συλλάβουμε.

στ. Στο Μεσαίωνα οι κεντρικές εξουσίες οργανώνουν τα ταχυδρομεία, υποκαθιστώντας έτσι τους παλιούς αγγελιοφόρους με μια δημόσια υπηρεσία. Τα ταχυδρομεία όμως μεταφέρουν μόνο επίσημα κρατικά μηνύματα. Στα 1658 ο Γάλλος κόμης Βίλλαγιέ (Millayer) πήρε την άδεια του βασιλιά να οργανώσει ιδιωτικό ταχυδρομείο. Και από τότε, παρά τις δυσκολίες που συναντάει η ιδιωτική αυτή πρωτοβουλία, τα ταχυδρομεία γίνονται βασικά μέσα επικοινωνίας, που σημαδεύουν μια εποχή.

3. Μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Με τον όρο αυτόν εννοούμε τα μέσα δια των οποίων μπορούμε να στέλνουμε μηνύματα σε μεγάλες μάζες. Η αφετηρία των μέσων μαζικής επικοινωνίας είναι η ανακάλυψη της τυπογραφίας. Το βιβλίο, το περιοδικό και η εφημερίδα είναι τα πρώτα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Η επανάσταση στα μέσα μαζικής επικοινωνίας αρχίζει από τότε που ο άνθρωπος αρχίζει να χρησιμοποιεί το ηλεκτρικό ρεύμα για να στέλνει μηνύματα, αλλά ολοκληρώνεται στα πλαίσια της ηλεκτρονικής επανάστασης.

α. Ο ηλεκτρικός τηλεγράφος.

Πρόδρομος της ηλεκτρονικής επανάστασης ήταν η ανακάλυψη του ηλεκτρομαγνητικού τηλεγράφου που πραγματοποιείται στα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Το γεγονός ότι το ηλεκτρικό ρεύμα μεταδίδεται μέσω των αγωγών με ταχύτητα που προσεγγίζει εκείνη του φωτός και ότι εκτρέπεται αν τοποθετηθεί κοντά στο σύρμα ένας μαγνήτης, γέννησε την ιδέα μιας γρήγορης μετάδοσης σημάτων. Και αυτή η ιδέα ενθουσίασε τους ερασιτέχνες που ασχολούνταν με τον ηλεκτρισμό από την αρχή του 19^{ου} αιώνα. Πολλές και αξιοθαύμαστες εφευρέσεις επινοήθηκαν για την μετάδοση και ανίχνευση των ηλεκτρικών

σημάτων. (ηλεκτρομαγνήτης, ηλεκτρικό κουδούνι, ακίδα ηλ. καταγραφής, σήματα μορς και η γραφομηχανή τηλεγράφου).

β. Το τηλέφωνο

Η επιτυχία του τηλεφώνου ήταν άμεση και σε ευρεία έκταση παρόλο που χρειάστηκαν προσπάθειες πάνω από σαράντα χρόνια και με πολλές αποτυχίες πριν να καταφέρει στα 1876 ο Αλέξανδρος Γκράχαμ Μπελ να κατασκευάσει την πρώτη συσκευή ηλεκτρικών ακουστικών.

γ. Ραδιόφωνο και Τηλεόραση

Η ιστορία της τηλεόρασης έρχεται σε χτυπητή αντίθεση με την ιστορία του ραδιοφώνου. Το ραδιόφωνο επινοήθηκε βασικά σαν μέσο επικοινωνίας και εδραίωσε τη θέση του πρώτα σε αυτόν τον τομέα πριν να γίνει ψυχαγωγικό μέσο, που το έκανε λαϊκό είδος. Η τηλεόραση επεκτείνεται γρήγορα σαν μέσο μαζικής ψυχαγωγίας και η χρησιμοποίησή της στις επικοινωνίες ήρθε αργότερα. Ο λόγος όλων αυτών των μέσων βασικά είναι τεχνικός δηλαδή το εύρος ζώνης. Το ραδιόφωνο απαιτεί 5 χιλιοκύκλους για κανονική μετάδοση του ήχου, αλλά η τηλεόραση απαιτεί 5 μεγακύκλους, δηλ. 1000 φορές περισσότερους για πληροφορίες ανάλογου χρόνου.

δ. Internet – Κυβερνοχώρος

Ο ηλεκτρικός υπολογιστής έχει δημιουργηθεί εδώ και λίγες δεκαετίες. Η πρόοδος που συντελέστηκε στην τελειοποίηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών υπήρξε ραγδαία. Τα συγκεκριμένα μηχανήματα εξελίχθηκαν και συντέλεσαν στη διεύρυνση του κόσμου των επικοινωνιών. Ζούμε πλέον σ' έναν κόσμο, όπου ο άνθρωπος με το μαγικό πάτημα ενός κουμπιού μπορεί να μεταφερθεί σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη και να έρθει σε επαφή με τον άγνωστο κάτοικο X της άλλης πλευράς του πλανήτη.

Ο Κυβερνοχώρος αποτελείται από διάφορα δίκτυα πληροφοριών. Το γνωστότερο όλων διαδίκτυο είναι το Internet. Μέσω αυτού διακινείται καθημερινά τεράστιος όγκος πληροφοριών κάθε είδους. Τα άτομα που εισέρχονται στο χώρο αυτό συγκεντρώνουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία είναι κοινά. Είναι άτομα πολλάκις με κοινά ενδιαφέροντα και ανησυχίες, παρ' όλο που δε γνωρίζονται όμως μεταξύ τους και ίσως δε θα βρεθούν ποτέ σε κάποιο φυσικό χώρο μαζί. Ονομάζονται Netizens, δηλαδή είναι πολίτες του Δικτύου.

Οι επικοινωνίες στον Κυβερνοχώρο μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με βάση το χρόνο που συντελούνται. Έτσι έχουμε:

α. Τις ασύγχρονες μορφές επικοινωνίας, μεταξύ δύο ατόμων (e-mail), μεταξύ πολλών ατόμων (mailing lists-listservs και newsgroups-Usenet), μέσα από τις ηλεκτρονικές σελίδες (www), και

β. τις συγχρονικές μορφές επικοινωνίας, μεταξύ δύο ατόμων, μεταξύ ενός και λίγων ή μεταξύ πολλών ατόμων (chat-rooms με συνομιλία μέσα από κείμενο, ήχο ή /και εικόνα) και απαιτούν την ταυτόχρονη παρουσία των επικοινωνούντων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

**«Γενικά περί των προβλεπόμενων από το Σ του 1975
ατομικών δικαιωμάτων».**

Τα ατομικά δικαιώματα.

Είναι θεσμός συνταγματικός και συνίσταται στον περιορισμό της κρατικής εξουσίας, μπροστά σε ορισμένες εκδηλώσεις του ατόμου που αναφέρονται στη σωματική και την πνευματική του ελευθερία. Ο όρος α.δ. συγγέεται με τον όρο ατομικές ελευθερίες. Τα α.δ. περιλαμβάνουν και τις ατομικές ελευθερίες, που ξεχωρίζουν ως είδος και αναφέρονται στα α.δ. που εκφράζονται με την έννοια (αρνητική) της μη επέμβασης στην περιοχή της ατομικής ελευθερίας.

Επίσης, ο όρος ατομικά δικαιώματα συνδέεται με τον όρο κοινωνικά δικαιώματα, που δεν αποτελούν παρά την ευρύτερη όψη τους κατά την πραγμάτωση και τη λειτουργία τους μέσα σε μια κοινωνική πραγματικότητα. Το ελληνικό Σύνταγμα του 1975 αναφέρεται στο δεύτερο μέρος (άρθρα 4-25) στα «ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα».

Με τις διατάξεις του Συντάγματος που περιέχουν ή διακηρύσσουν ατομικά δικαιώματα δημιουργείται σε βάρος του κράτους (δηλ. των οργάνων του) υποχρέωση αποχής από επεμβάσεις σε ορισμένη σφαίρα της ατομικής δραστηριότητας. Το άτομο, στην περίπτωση αυτή, προστατεύεται από το δίκαιο και εξοπλίζεται με την εξουσία να απαιτεί αυτή την αποχή. Το χαρακτηριστικό της έννοιας των κλασικών α.δ., που ταυτίζονται με τις ατομικές ελευθερίες, είναι ο περιορισμός της εξουσίας του κράτους και το «καταρχήν» αρνητικό τους περιεχόμενο. Με την έννοια αυτή, διακρίνονται από τα κοινωνικά δικαιώματα, που δημιουργούν αυτοτελείς, θετικές υποχρεώσεις του κράτους απέναντι στα άτομα. Ανάμεσα στα ρητά εξαγγελόμενα α.δ. σύμφωνα με το Ελληνικό Σύνταγμα του 1975 είναι το απόρρητο των επιστολών και της ανταπόκρισης (άρθρο 19).

Ιστορική αναδρομή-θέσπιση ατομικών ελευθεριών.

α. Σε Παγκόσμια Κλίμακα θέσπιση ατομικών ελευθεριών.

Από την άποψη της ιστορικής εξέλιξης, παρατηρούμε τρεις βασικές φάσεις σε παγκόσμια κλίμακα:

I) Τις διακηρύξεις και τα συντάγματα (ευρωπαϊκά και αμερικανικά) του 19^{ου} αιώνα με προβολή των «αρνητικών» ατομικών ελευθεριών στα πλαίσια του δημιουργούμενου τότε πολιτικού και οικονομικού φιλελευθερισμού, κατά της απολυταρχίας των ηγεμόνων και των προνομίων του κλήρου και της φεουδαρχίας, με φιλοσοφικό υπόβαθρο την κοσμοθεωρία του «φυσικού δικαίου».

II) Τα μετά τον Α΄ και μέχρι την έναρξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου (περίοδος Μεσοπολέμου) συντάγματος, με αλληλοσυμπλεκόμενες τάσεις

εμπλουτισμού των α.δ. και εξασφάλισης της άσκησής τους με κατάλληλη νομοθεσία και διαμόρφωση γενικότερων δημοκρατικών θεσμών, με θεωρητικό υπόβαθρο περισσότερο κοινωνιολογικό και απομάκρυνση από τις αρχές της απολυτότητας του «φυσικού δικαίου».

III) Τα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο Συντάγματα και η διεθνής αναγνώριση και προστασία των α.δ. τα οποία χαρακτηρίζονται από την ενίσχυση της τάσης αντιατομοκεντρικής μεταβολής των σχέσεων κράτους και κοινωνίας.

Γενικά παρατηρείται μια προϊούσα σχετικοποίηση στα πλαίσια της σύγχρονης έννοιας της δημοκρατίας και παραχώρηση των πρωτείων στο σύνολο με αντίστοιχη μείωση του ατομισμού, ιδίως στον οικονομικό τομέα (ιδιοκτησία, ελευθερία συναλλαγών), διεύρυνση όμως της έννοιας της προσωπικής αξίας στον πνευματικό και ηθικό τομέα (ελευθερία έκφρασης, συνείδησης κλπ.).

β. Σημασία των ατομικών ελευθεριών.

Οι ατομικές ελευθερίες έχουν εξαιρετική σημασία και διαθέτουν μία ισχυρή δυναμική, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει περίτρανα και η θεμελιώδης θέση που κατέχουν σε όλα σχεδόν τα σύγχρονα Συντάγματα της Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης. Οι ατομικές ελευθερίες λειτουργούν ως δικλείδα ασφαλείας για τον πολίτη κατά της πολιτικής –κρατικής καταπίεσης, όμως δεν είναι σε θέση να αναστείλουν τόσο την κοινωνική όσο και την οικονομική εκμετάλλευση.

Ο Ξενόπουλος, ο πατριάρχης της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας είχε πεί τα εξής: «Κάθε άνθρωπος γεννιέται στον κόσμο προορισμένος από τη φύση του, που είναι η μοίρα του, ή να μείνει φτωχός ή να γίνει πλούσιος. Υπάρχει ράτσα φτωχών και ράτσα πλουσίων. **Την τεράστια αδικία που δημιουργεί στη σημερινή κοινωνία η φυσική και μοιραία αυτή διάκριση θα τη μετριάσει, κατά το δυνατό, η κοινωνία του μέλλοντος.**» Η κοινωνία αυτή του μέλλοντος

δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς την κατοχύρωση των ατομικών ελευθεριών στα βασικά συνταγματικά κείμενα. Συχνά τίθενται ερωτήματα αναφορικά με το περιεχόμενο των συνταγματικά κατοχυρωμένων ατομικών ελευθεριών. Μήπως οι προβλεπόμενες ελευθερίες καταλήγουν να έχουν τυπική μόνο και όχι ουσιαστική ισχύ?

Μια τέτοια άποψη δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Σήμερα οι ατομικές ελευθερίες δε συνιστούν κενό γράμμα αλλά προπύργιο και νομικό έρεισμα για κοινωνικές αλλαγές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1.1. «Ο άνθρωπος ον κοινωνικόν»

Ο άνθρωπος αισθάνεται βαθιά την ανάγκη να έρθει σε επαφή με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει, προκειμένου να ανταλλάξει απόψεις και να εκθέσει τους προβληματισμούς του. Πρόκειται για μία σχέση αλληλεπίδρασης, στην οποία αντανακλάται και η προσπάθειά του να επικοινωνήσει είτε γραπτά είτε προφορικά.

1.2. Προϋποθέσεις υπάρξεως σχέσης επικοινωνίας.

Προκειμένου να δομηθεί μια σχέση επικοινωνίας είναι απαραίτητη η ύπαρξη συγκεκριμένων στοιχείων, όπως η παρουσία (νοητή ή φυσική) δύο (2) τουλάχιστον προσώπων (επικοινωνούντων μερών), ή ανταλλαγή ενός μηνύματος (γραπτού ή προφορικού) και η δια ορισμένου μέσου μετάδοση του μηνύματος.

1.3. «Μορφές Επικοινωνίας»

Η επικοινωνία ως μέσο και έκφραση της ενδότερης ανάγκης του ανθρώπου να συνάψει δεσμούς με τον κοινωνικό του περίγυρο μπορεί να λάβει τις ακόλουθες δύο μορφές:

α) Άμεση ή προσωπική επικοινωνία

β) Έμμεση επικοινωνία ή ανταπόκριση

1.3.1.

Άμεση επικοινωνία: Άμεση μορφή επικοινωνίας έχουμε όταν υπάρχει φυσική παρουσία των επικοινωνούντων προσώπων. Η μεταξύ τους επαφή είναι ζωντανή χωρίς την παρεμβολή οποιουδήποτε μηχανικού ή άλλου μέσου. Παράδειγμα συχνότατα αποτελεί η προσωπική συνομιλία μεταξύ των παρισταμένων.

1.3.2.

Έμμεση Επικοινωνία: Έμμεση μορφή επικοινωνίας ή, αλλιώς, ανταπόκριση έχουμε όταν τα άτομα που επικοινωνούν δεν είναι αντιμέτωπα αλλά βρίσκονται σε τέτοια απόσταση, ώστε η μεταξύ τους επικοινωνία να μην είναι δυνατή. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα τέτοιας επικοινωνίας είναι οι επιστολές, οι τηλεφωνικές συνομιλίες και τα e-mail.

ΜΟΡΦΕΣ ΑΜΕΣΗΣ Ή ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. Στον οικογενειακό χώρο: Η επικοινωνία .

Δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας υπάρχει μεταξύ συγγενών. Για παράδειγμα δε δικαιούται ο πατέρας να αποκλείει την επικοινωνία της μητέρας και πρώην συζύγου του με το παιδί τους για το λόγο ότι η μητέρα είναι ελευθερίων ηθών. Η ποιότητα της ιδιωτικής ζωής και το επάγγελμα της μητέρας δεν αποτελούν στοιχεία της διαπροσωπικής σχέσης μητέρας-παιδιού δηλαδή της σχέσης μητρότητας η οποία αναγνωρίζεται από το Σ. Η γενικότερη συμπεριφορά της μητέρας επηρεάζει τη συχνότητα, τις συνθήκες, το «είδος» της επικοινωνίας προς το παιδί της, όχι όμως την επικοινωνία αυτή καθεαυτήν. Δε δικαιούται η σύζυγος να αποκλείσει την επικοινωνία του ανήλικου παιδιού της με τους γονείς του αποβιώσαντος συζύγου της και φυσικού πατέρα του παιδιού. Το ίδιο ισχύει και για το σύζυγο.

Το Σ. αναγνωρίζοντας το θεσμό της οικογένειας, αναγνωρίζει και το δικαίωμα των μελών της οικογένειας να επικοινωνούν μεταξύ τους, δικαίωμα σύμφυτο προς το φυσικό ή νόμιμο περιεχόμενο της οικογενειακής σχέσης, ως σχέσης που βασίζεται στο δεσμό του αιτήματος. Το δικαίωμα προσαρμόζεται θεσμικά στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε συγγενικής σχέσης με βάση αντικειμενικά κριτήρια, όπως π.χ. ο βαθμός της συγγένειας. Η θεσμική αυτή προσαρμογή αναφέρεται κατά κανόνα στη συχνότητα και στις συνθήκες επικοινωνίας, όχι όμως και στην επικοινωνία καθ' αυτήν. Ο αποκλεισμός της επικοινωνίας του ανήλικου με τους εξ αίματος κατ' ευθεία γραμμή ανιόντες

προσβάλλει το αμυντικό περιεχόμενο του δικαιώματος επικοινωνίας και του ανηλικού και των ανιόντων. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας των συγγενών μεταξύ τους (γονέα, παππού-τέκνου), κυρίως σε περιπτώσεις διαζυγίου, του οποίου η θεμελίωση ανάγεται στη συνταγματική προστασία της οικογένειας.*

2. Η επικοινωνία των Κρατουμένων

Οι κρατούμενοι απολαμβάνουν το δικαίωμα του άρθρου 19 θεσμικά προσαρμοσμένο. Η φυλάκιση δε συνεπάγεται στέρηση της επικοινωνίας με τον έξω κόσμο. Έχουν επομένως οι φυλακισμένοι δικαίωμα επικοινωνίας. Σύμφωνα με το α. 51 του Σωφρονιστικού Κώδικα η τακτική και απρόσκοπτη επικοινωνία του κρατουμένου με το Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αποσκοπεί στην ομαλή διαβίωσή του στο κατάστημα και την ταχύτερη προσαρμογή του στην κοινωνική ζωή μετά την απόλυσή του. Η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιείται ιδίως με α) την υποδοχή επισκεπτών (1 φορά την εβδομάδα συγγενών μέχρι τέταρτου βαθμού), β) την ανταλλαγή επιστολών, γ) την τηλεφωνική επικοινωνία, δ) τις άδειες εξόδου από το κατάστημα και ε) τους θεσμούς ημιελεύθερης διαβίωσης των κρατουμένων.**

*βλ. 2749/1975 Εφ.Αθ.

NoB. 1979 σελ. 1662

άρθρο 1520 εδ.β' Αστικού Κώδικα

**v. 1851/1989 ΦΕΚ. Α' 122 αρθ. 49-56.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

«ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»

3.1. Προλεγόμενα – Γενικά

Το απόρρητο της επικοινωνίας έχει προσλάβει στη σύγχρονη εποχή, ιδίως στον τηλεπικοινωνιακό τομέα εξαιρετική σπουδαιότητα.¹ Η ιδιωτική ζωή του πολίτη δεν εξελίσσεται ασφαλώς σε ατομική απομόνωση, μακριά από τον κοινωνικό περίγυρο, ούτε μπορεί να εξαντλείται σε μία χωρικά προσδιοριζόμενη σφαίρα κατά το πρότυπο του ασύλου της κατοικίας. Σύγχρονο υποκείμενο αναφοράς άλλωστε δεν είναι η ελευθερία ενός απομακρυσμένου από την κοινωνία ατόμου, αλλά ενός προσώπου που βρίσκεται σε διαρκή κοινωνική αλληλόδραση. Συνιστά επομένως πτυχή της ιδιωτικής ζωής του πολίτη να εκφράζει και να αναπτύσσει την προσωπικότητά του επιλέγοντας τη σύναψη ανθρωπίνων σχέσεων σε συνθήκες τέτοιες που να μην επιτρέπουν την ανάμιξη τρίτων.

Αν ο πολίτης στο καθημερινό του περιβάλλον διαθέτει πράγματι τη δυνατότητα επιλογής της ανεμπόδιστης επαφής και επικοινωνίας του με ένα ή περισσότερα πρόσωπα, καθορίζοντας ο ίδιος τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες αυτές συμβαίνουν, τούτο δεν είναι δίχως άλλο διασφαλισμένο σε τρόπους επικοινωνίας και ανταπόκρισης που λόγω της τοπικής απόστασης καθίστανται δυνατοί με την παροχή των υπηρεσιών τρίτων.

¹ Αρ. Μάνεση, Συντ. Δικ/ματα. Ατομικές Ελευθερίες, Δ' έκδοση 1982, σελ. 232 κεπ, Πρ. Παυλόπουλο, Τεχνολογική Εξέλιξη και συνταγματικά δικαιώματα, ΝοΒ, σελ. 1511 κεπ.

**3.α) Συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στο
Ελληνικό Σύνταγμα και
β) σύντομη ιστορική αναδρομή σε άλλα
συνταγματικά κείμενα του Ευρωπαϊκού κόσμου.**

α) Το άρθρο 19 § 1 Σ ορίζει το δικαίωμα της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας ως απολύτως απαραβίαστο. Η διατύπωση ανατρέχει στο προγενέστερο Σύνταγμα του 1952, είναι όμως πληρέστερη, εφόσον προσθέτει εναλλακτικά στον όρο «ανταπόκριση» και αυτόν της «επικοινωνίας». Η προσθήκη αυτή δεν διευρύνει την έκταση του δικαιώματος, αλλά εναρμονίζεται με την σύγχρονη εξέλιξη στο πεδίο των ανταποκρίσεων γενικότερα, όπου πλέον με την επικράτηση της τηλεπικοινωνιακής τεχνολογίας διευρύνεται και επικεντρώνεται ο προβληματισμός στη διασφάλιση του απορρήτου από τις επιστολές στις μορφές άμεσης επικοινωνίας. Η βασική πάντως διαφοροποίηση στην ισχύουσα συνταγματική εδραίωση του εν λόγω δικαιώματος, είναι ότι με το άρθρο 19 § 2 Σ επιτρέπεται, υπό την τήρηση δικαστικών εγγυήσεων που ορίζονται σε νόμο, η παραβίαση του απορρήτου της επικοινωνίας για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερος σοβαρών εγκλημάτων. Ρυθμίσεις για την αποδέσμευση από το απόρρητο της επικοινωνίας περιέχονται και στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ, ωστόσο αυτές του Συντάγματος θεσπίζουν αυστηρότερες προϋποθέσεις. Και στενεύουν περισσότερο το πλαίσιο παράκαμψης του δικαιώματος.

Αυτούσια παράθεση αποσπασμάτων ευρωπαϊκών συνταγματικών κειμένων για το απόρρητο στην επικοινωνία.

α 29 του Βελγικού Συντάγματος του 1994.

Το απόρρητο των επιστολών είναι απαραβίαστο. Ο νόμος καθορίζει ποια όργανα είναι υπεύθυνα για την παραβίαση του απορρήτου των επιστολών που έχει κανείς εμπιστευθεί στο Ταχυδρομείο.

α. 10 του θεμελιώδους Νόμου της Βόννης του 1949.

1. Το απόρρητο των επιστολών όπως και το απόρρητο της ταχυδρομικής και τηλεπικοινωνιακής ανταποκρίσεως είναι απαραβίαστα.
2. Περιορισμοί επιτρέπεται να επιβληθούν μόνο βάσει νόμου. Εάν ο περιορισμός αποσκοπεί στην προστασία της φιλελεύθερης δημοκρατικής θεμελιώδους τάξεως ή της υπάρξεως ή της ασφαλείας της ομοσπονδίας ή μιας χώρας ο νόμος μπορεί να ορίσει ότι δεν γνωστοποιείται στον ενδιαφερόμενο και ότι στη θέση της δικαστικής οδού υπεισέρχεται έλεγχος από εντεταλμένα όργανα της Αντιπροσωπείας του Λαού ή βοηθητικά όργανα.

α. 18 § 3 του Ισπανικού Συντάγματος του 1978.

Είναι εγγυημένο το απόρρητο των ανταποκρίσεων και ιδιαίτερα των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών και τηλεφωνικών επικοινωνιών, εκτός αν υπάρχει δικαστική απόφαση.

Α 23 §2 του Ομοσπονδιακού Ρωσικού Συντάγματος του 1993

2. Καθένας έχει δικαίωμα στο απόρρητο της αλληλογραφίας, των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών και άλλων επικοινωνιών. Ο περιορισμός αυτού του δικαιώματος δεν επιτρέπεται παρά μόνο με δικαστική απόφαση.

α 34 του Βουλγάρικου Συντάγματος του 1991

1. Η ελευθερία και το απόρρητο της αλληλογραφίας και των λοιπών επικοινωνιών είναι απαραβίαστα.

2. Εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτόν επιτρέπονται μόνο με άδεια των δικαστικών αρχών, όταν αυτό επιβάλλεται για την αποκάλυψη ή την πρόληψη σοβαρών εγκλημάτων.

α 28 του Ρουμάνικου Συντάγματος του 1992

Το απόρρητο των επιστολών, τηλεγραφημάτων, λοιπών ταχυδρομικών αποστολών και λοιπών νομίμων μέσων επικοινωνίας είναι απαραβίαστο.

Από τα προπαρατιθέμενα αποσπάσματα Συνταγματικών κειμένων τόσο της δυτικής όσο και της ανατολικής Ευρώπης, προκύπτει ότι το «απόρρητο στην επικοινωνία» αποτελεί κεντρικού ενδιαφέροντος ζήτημα για τις χώρες της Ευρώπης.

Συνταγματικά Κείμενα: Μαυριά-Παντελή Έκδοση γ' .

3.2. Το περιεχόμενο του δικαιώματος του άρθρου 19 του Σ.

Η απόλυτη προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών καθιερώνεται από το άρθρο 19 του Ελληνικού Σ. Στην έκταση προστασίας του συγκεκριμένου άρθρου τίθεται όχι μόνο η ανταπόκριση αλλά το δικαίωμα της επικοινωνίας καθολικά θεωρημένο. Κατά μία γνώμη ²αντικείμενο προστασίας δεν είναι το μήνυμα καθεαυτό (αυτό προστατεύεται άλλωστε από το άρθρο 14 του Σ που προστατεύει την ελευθερία εκφράσεως και διαδόσεως της γνώμης), αλλά το απόρρητο του μηνύματος. Το απόρρητο και η προστασία του αναφέρεται όχι μόνο στα γραπτά μηνύματα (επιστολές) αλλά και οποιαδήποτε άλλη μορφή ιδιωτικής ή μη δημόσιας επικοινωνίας, π.χ. τηλεγραφήματα, τέλεξ κλπ. Η προστασία του απορρήτου από το άρθρο 19 του Συντάγματος δεν αρχίζει μόνο με την ταχυδρόμηση π.χ. της επιστολής όπως γινόταν παλαιότερα δεκτό, αλλά καλύπτει και το χρονικό σημείο μεταφοράς αυτής στο ταχυδρομείο ή το γραμματοκιβώτιο, αφού και αυτή είναι μέρος της επικοινωνίας.

Συνεπώς, η διακήρυξη του απαραβίαστου έχει πρακτικές εφαρμογές, όπως π.χ. απαγόρευση κάθε ενέργειας εκ μέρους των δημόσιων αρχών προς λήψη γνώσεως ή κοινοποίηση σε τρίτους (δημόσιες αρχές ή ιδιώτες) του περιεχομένου ή και αυτού του γεγονότος της επικοινωνίας. Επιπρόσθετα,

² Σελ. 350 Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα»

απαγορεύεται έτσι το άνοιγμα των επιστολών καθώς και η ακρόαση και καταγραφή των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων.

3.3. Φορείς του δικαιώματος- Πεδίο Ισχύος.

Φορείς του δικαιώματος ή υποκείμενα αυτού είναι τόσο οι έλληνες πολίτες, όσο και οι αλλοδαποί και ανιθαγενείς, αφού το Σύνταγμα δεν κάνει διάκριση. Σε επικοινωνία με άλλους μπορούν να προβαίνουν και νομικά πρόσωπα, απολαύουν και αυτά, όχι δηλαδή μόνο τα φυσικά πρόσωπα, της προστασίας του ατομικού δικαιώματος³. Αυτό δεν ισχύει όμως για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, που ως φορείς δημόσιας εξουσίας δεσμεύονται αλλά δεν ωφελούνται από τα ατομικά δικαιώματα. Κατ' άλλη αντίθετη άποψη⁴ η συνταγματική κατοχύρωση αυτού του δικαιώματος ισχύει τόσο για τα φυσικά πρόσωπα, όσο και για τα νομικά πρόσωπα- δεδομένου ότι από την όλη συνταγματική ρύθμιση των ατομικών δικαιωμάτων συνάγεται ότι τα νομικά πρόσωπα τότε μόνον αποκλείονται από τη σχετική προστασία, όταν η άσκηση του συγκεκριμένου ατομικού δικαιώματος δεν είναι δυνατή από την ίδια τη φύση τους- είτε ιδιωτικού είτε δημοσίου δικαίου.

Σύμφωνα με άλλη άποψη⁵, η οποία φαίνεται περισσότερο πλήρης, το άρθρο 19 του ελληνικού Συντάγματος καθιερώνει μία αντικειμενική αρχή, από την οποία απορρέουν τα υποκειμενικά δικαιώματα των επιμέρους φορέων ανεξάρτητα από τη νομική μορφή με την οποία εμφανίζεται, άρα φορείς του εν λόγω δικαιώματος μπορούν να είναι και τα ν.π.δ.δ.

Όσον αφορά στις ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα και στα πολιτικά κόμματα, είναι φορείς του δικαιώματος του άρθρου 19, εφόσον συμμετέχουν στη διεξαγωγή επικοινωνίας.⁶

3.5. Ποιοι είναι οι αποδέκτες του δικαιώματος και έναντι ποίων στρέφεται.

Σύμφωνα με την άποψη του Δαγτόγλου το Σύνταγμα καθιερώνει το απόλυτο της επικοινωνίας μόνο έναντι των αντιπροσώπων της δημόσιας

³ Δαγτόγλου «Ατομικά Δικαιώματα» σελ. 353.

⁴ Μάνεσης «Ατομικές ελευθερίες»

⁵ Αν. Δημητρόπουλος, «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου», σελ. 1051

⁶ Α. Τάχου «Το απαραβίαστο του απορρήτου των επιστολών και της εν γένει ανταποκρίσεως».

εξουσίας και δεν στρέφεται κατά των ιδιωτών. Το κράτος υποχρεούται να ψηφίζει νόμους προκειμένου να προστατεύσει από τις επεμβάσεις των ιδιωτών.

Κατά μία άποψη, ⁷το απολύτως απαραβίαστο των επικοινωνιών, με τις εξαιρέσεις του δευτέρου εδαφίου του α. 19 συνιστά μία αντικειμενική αρχή στο σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι. Μέσω αυτής ρυθμίζεται η συνολική έννομη τάξη.

Έτσι, λοιπόν, μέσω των επιτασσόμενων από το άρθρο 19 δεσμεύονται τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα κρατικά όργανα ανεξαρτήτως μορφής.

3.4. Λόγοι άρσης του απορρήτου – α 19 εδ. β΄ Σ.

Με το άρθρο 19 καθιερώνεται η υποχρέωση σεβασμού από τα κρατικά όργανα του απορρήτου του περιεχομένου των σφραγισμένων επιστολών που τα άτομα ανταλλάσσουν, καθώς επίσης και των σκέψεων-ιδεών που διοχετεύονται με οποιαδήποτε άλλα μέσα επικοινωνίας.

Με το εδ. β΄ της § 1 εισάγονται δύο εξαιρέσεις ⁸στον κανόνα του απαραβίαστου των επιστολών που δεν προβλέπονταν με το Σ του 1952: α) λόγος εθνικής ασφαλείας και β) διακρίβωση ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων. Περί αυτών θα κρίνει, τελικώς, η δικαστική αρχή και όχι διοικητικό όργανο, ⁹σύμφωνα με τις διατάξεις ειδικού νόμου, ο οποίος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται εκ του απορρήτου. Με τον όρο εγγυήσεις εννοούνται προφανώς οι ειδικότερες διαδικαστικές προϋποθέσεις που θα πρέπει να τηρηθούν, ώστε αυτός ο όρος (προϋποθέσεις) έπρεπε να είχε τεθεί.

Το άρθρο 19 υπόκειται σε αναστολή σε περίπτωση εφαρμογής του α48, περί καταστάσεως πολιορκίας.

3.5. Η Εθνική Επιτροπή Προστασίας Απορρήτου Επικοινωνιών.¹⁰

Με τον ν. 2225/1994 ιδρύθηκε η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών, στην οποία προεδρεύει ένας Αντιπρόεδρος της

⁷

⁸ Παραράς Πέτρος, «Σύνταγμα και ΕΣΔΑ»

⁹ Παραράς Πέτρος, «Σύνταγμα 1975, Corpus I»

Βουλής και μετέχουν βουλευτές, εκπρόσωπος των κομμάτων και ένα μέλος «εγνωσμένου κύρους και με ειδικές γνώσεις σε θέματα επικοινωνιών» ο οποίος ορίζεται από τον Πρόεδρο της Βουλής. Αποστολή της Επιτροπής είναι: α) η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το άρθρο 19 του Σ., και β) ο έλεγχος της τήρησης των όρων άρσης του απορρήτου που έθεσε η δικαστική αρχή.

Ο νομοθέτης ορίζει με λεπτομέρειες ζητήματα σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων της Επιτροπής και την άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας και για διακρίβωση εγκλημάτων.

3.8. «Η αξία του απορρήτου της επικοινωνίας»

Σήμερα ο άνθρωπος μπορεί να βλέπει στο σκοτάδι καλύτερα από την κουκουβάγια, από το διάστημα με δορυφόρο μπορεί να παρακολουθεί την κίνηση αυτοκινήτων σε οποιαδήποτε γωνιά της γής, από την κίνηση των χειλιών να «διαβάζει» συνομιλίες από μεγάλη απόσταση. Η τεχνολογία έχει υποκαταστήσει το αδιάκριτο εκείνο μάτι του συγχωριανού που παρακολουθεί τους ανθρώπους που κατοικούν στο διπλανό σπίτι από το δικό του. Τίποτα δεν μένει κρυφό και η ζωή του καθενός συνιστά ένα σίριαλ του οποίου τη συνέχεια αναμένουν με ενδιαφέρον οι συγχωριανοί του. Σίγουρα το σενάριο που περιέγραψε ο Όργουελ στο έργο του είναι ανησυχητικό. Κανείς δεν μπορεί να αποδεχθεί τη δημιουργία μιας κατάστασης πολύ πιο φοβερής από αυτήν, δηλαδή τους κατέχοντες την εξουσία να κατασκοπεύουν, να κρυφακούν και να έχουν ως κύριο μέλημά τους τη διείσδυση στα μύχια των σκέψεων και των συναισθημάτων των πολιτών. Η αξία επομένως που διακυβεύεται κατά μία άποψη ¹¹ με την παραβίαση του απορρήτου της επικοινωνίας κάθε άλλο παρά ευκαταφρόνητη είναι και η εμμονή της δικαστικής αρχής στην περιφρόνηση του Συντάγματος είναι όχι μόνο νομικά αλλά και ηθικά τελείως αδικαιολόγητη. Με την ψήφιση του άρθρου 31του ν. 1941/91, με το οποίο καθιερώνεται ως

¹⁰ Δημητρόπουλος Αν, «Παραδόσεις Συντ. Δικαίου 2001», σελ. 1053.

¹¹ Τσακυράκης Σταύρος «Το απόρρητο της επικοινωνίας» ΝοΒ σελ. 1006.

απαράδεκτη η επίκληση και προσαγωγή ενώπιον οιαδήποτε ποινικού δικαστηρίου ανακριτικής ή δημόσιας αρχής των αθέμιτων αποτυπώσεων του μη δημόσια εκφραζόμενου προφορικού λόγου, θα ανέμενε κανείς ότι έστω με τη συνδρομή του νόμου τα δικαστήρια θα συμμορφώνονταν επιτέλους με τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 19. Ο νόμος αυτός άλλωστε ψηφίστηκε αφού οι τηλεφωνικές υποκλοπές είχαν εξελιχθεί σε καθημερινό μέσο πολιτικής πάλης, όταν πολιτικοί, επιχειρηματίες, εκδότες και δικαστές άκουγαν από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς την αναμετάδοση ιδιωτικών τους συνομιλιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 «Διεθνή Συμβατικά Κείμενα και Δικαίωμα στην Επικοινωνία»

4.1. Εισαγωγικά.

Το άρθρο 11 της Γαλλικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου του 1789 αναφέρεται στην ελευθερία της έκφρασης. Το να επικοινωνεί κανείς τις σκέψεις και τις απόψεις του προϋποθέτει ότι δύναται να αναπτύξει σε όλους τους τομείς της δημόσιας δράσης μία προσωπική σκέψη, μία άποψη ελεύθερα επιλεγθείσα. Όπως γράφει ο Jeau Rivero, , «Τι θα ήταν μία Δημοκρατία στην οποία δεν αντεπαπατίθεντο απόψεις ελεύθερα διαμορφωμένες στα πλαίσια μίας πληροφόρησης ευρέως διαδεδομένης και επιλογές διαφορετικές, όσον αφορά στην εξέλιξη του Πολιτεύματος».

Χαρακτηριστικό του ελεύθερου Κράτους είναι ότι μία ελευθερία, ακόμη και η ελευθερία στην Επικοινωνία δεν μπορεί να είναι ποτέ απόλυτα απεριόριστη. Ακόμη, σημειώνεται ότι η Διακήρυξη χρησιμοποιεί τον όρο «Επικοινωνία» που δηλώνει μία σχέση ανάμεσα σε αυτόν που αποστέλει το μήνυμα και σε αυτόν που το λαμβάνει. Δηλαδή, η ελευθερία στην Επικοινωνία λαμβάνει επίσης υπόψη της τον αναγνώστη, τον ακροατή ή τον τηλεθεατή και το δικαίωμά του στην Επικοινωνία και σε μία πλουραλιστική Επικοινωνία. Με αυτή την έννοια η ελευθερία στην επικοινωνία, ιδιαίτερα στην μοντέρνα κοινωνία, απαιτεί τις ενεργείς παρεμβάσεις του Κράτους.

Ελευθερία έκφρασης και επικοινωνίας και δικαίωμα στην επικοινωνία είναι λοιπόν οι δύο εκδοχές της ελευθερίας στην επικοινωνία και είναι σ' αυτά τα δύο επίπεδα που πρέπει κανείς να εκτιμά την επιρροή του άρθρου 11 της Διακήρυξης του 1789.¹²

¹² «da declaration Francaise des droits de l' Homme et du Citoyeu: uy rayonnenunt bicentenaire », Foundation Marangopoulos pour le droits de l' homme, p. 52-53.

4.2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου- Άρθρο 8.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.
2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβαση της δημόσιας αρχής κατά την άσκηση του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από το νόμο και αποτελεί μέτρο το οποίο, σε μία δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξεως και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

Οι δύο παράγραφοι του άρθρου 8 προτείνουν ότι τα δικαιώματα που αναγνωρίζει έχουν μία δομή που μπορεί να αναγνωσθεί σε δύο επίπεδα. Η παράγραφος 1 οριοθετεί τα δικαιώματα που τίθενται στο προστατευτικό κύρος της Συμβάσεως, ενώ η παράγραφος 2 εκθέτει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι επιτρεπτή η επέμβαση της Δημόσιας Αρχής κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού.

4.3. Γερμανικό Δίκαιο και Δικαίωμα στις Τηλεπικοινωνίες.

Στο άρθρο 10 § 1 του Γερμανικού Συντάγματος ορίζεται ότι η ιδιωτικότητα της αλληλογραφίας, των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών είναι απαραβίαστη. Κατά την παράγραφο 2, περιορισμοί του δικαιώματος μπορούν να διαταχθούν μόνο κατόπιν νόμου.¹³

Το άρθρο 10 του Γερμανικού Συντάγματος είναι άλλο ένα καθαρό παράδειγμα της σε δύο επίπεδα προσέγγισης, όσον αφορά στη δομή του δικαιώματος στο απόρρητο των τηλεπικοινωνιών. Χωρίζεται λοιπόν το άρθρο 10 σε 2 παραγράφους, η πρώτη των οποίων οριοθετεί τα δικαιώματα ενώ η δεύτερη

¹³ Privacy in Telecommunications “A European and an American Approach, Blanca R. Ruiz Kluwer Law International.

θέτει τα όρια αναφορικά με την προστασία τους. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 10 §1 αναγνωρίζει το δικαίωμα στο απόρρητο των ταχυδρομικών υπηρεσιών, των επιστολών και των τηλεπικοινωνιών ενώ το άρθρο 10 § 2 θέτει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες, μπορεί αυτό το δικαίωμα να προστατευθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΛΛΑ και σεβασμός των ανταποκρίσεων

5.1. Εισαγωγικά Σχόλια

Το Δικαστήριο απαιτεί όπως κάθε επέμβαση της δημόσιας εξουσίας στην άσκηση της ελευθερίας της ανταποκρίσεως, υπό οποιαδήποτε μορφή και αν συντελείται η ανταπόκριση, γραπτή ή τηλεφωνική, πρέπει να προβλέπεται από το Εθνικό δίκαιο κατά τρόπο αρκούντως ορισμένο. Αρνείται δε να δεχθεί ως σύμφωνη προς τη Σύμβαση την παραχώρηση υπό της εθνικής νομοθεσίας στις αρμόδιες Αρχές μιας ευρείας διακριτικής ευχέρειας σε ζητήματα επεμβάσεως στην ελευθερία της ανταπόκρισης.¹⁴

5.2. Σεβασμός της αλληλογραφίας.

Στο χώρο της ελευθερίας της αλληλογραφίας η νομολογία του Δικαστηρίου σχηματίσθηκε εξ' αφορμής εκδικάσεως υποθέσεων σχετικών με την αλληλογραφία των κρατουμένων. Το Δικαστήριο ερευνά, εάν κάθε επέμβαση στο χώρο αυτό ανταποκρίνεται σε μια επιτακτική κοινωνική ανάγκη και ευρίσκεται σε αναλογία προς τον θεμιτό σκοπό που ακολουθείται. Το πλαίσιο της φυλακής δεν συνιστά καθ' εαυτό λόγο που δικαιολογεί τη θέση στο περιθώριο της ελευθερίας αλληλογραφίας του κρατουμένου (**απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 1983, Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου**). Σε μερικές περιπτώσεις το απλό άνοιγμα των φακέλων είναι επιτρεπτό, όχι όμως και η ανάγνωση των επιστολών, αυτό δεν σημαίνει ότι σε κάθε περίπτωση και, ιδίως όταν ο φυλακισμένος απευθύνει ή δέχεται μηνύματα από την επιτροπή (**απόφαση της 25^{ης} Μαρτίου 1992, Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου**). Κάτι τέτοιο θα μπορούσε, πράγματι, να αποθαρρύνει τον ενδιαφερόμενο στην πραγματοποίηση της επιθυμίας του όπως επικοινωνήσει με την Επιτροπή για να της γνωρίσει το σύνολο των αιτιάσεων αυτού κατά των σωφρονιστικών Αρχών υπό την φύλαξη των οποίων τελεί.

Στην απόφασή του τέλος **Domenichini κατά Ιταλίας (15 Νοεμβρίου 1996)**, το Δικαστήριο έκρινε ότι στοιχειοθετείται παραβίαση του άρθρου 8 της Συμβάσεως, καθόσον η επίδικη επέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της αλληλογραφίας του προσφεύγοντος φυλακισμένου, δεν προβλεπόταν, κατά την έννοια της Συμβάσεως, από το νόμο, δοθέντος ότι η οικεία νομοθεσία, ναι μεν προσδιόριζε την κατηγορία των προσώπων των οποίων η αλληλογραφία

¹⁴ Σελ. 232 Ιωάννου Δ. Σαρμά «Συνταγματικό Δίκαιο στην Ευρώπη» (Νομολογία Ευρωπ. Δικ. Δικαιωμάτων Ανθρώπου).

ηδύνατο να ελεγχθεί και την Αρχή που ήταν αρμόδια, πλην, η νομοθεσία αυτή, δεν ενδιαφερόταν ούτε για τη διάρκεια του μέτρου, ούτε για τους λόγους που την δικαιολογούσαν. Εν όψει τούτων, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν έτυχε του ελαχίστου εκείνου βαθμού προστασίας που απαιτείται από τη Σύμβαση χάρη της υπεροχής του δικαίου σε μια δημοκρατική κοινωνία.

5.3. Σεβασμός της τηλεφωνικής επικοινωνίας.

Το Δικαστήριο και η Επιτροπή υιοθετούν μία ευρεία αντίληψη για την έννοια της επεμβάσεως των κρατικών Αρχών στο δικαίωμα της τηλεφωνικής επικοινωνίας. Έχει κριθεί ότι συνιστά επέμβαση στο δικαίωμα ανταποκρίσεως ή εκ μέρους της Αστυνομικής Αρχής παρακολούθηση των τηλεφωνικών επικοινωνιών που πραγματοποιεί αστυνομικός υπάλληλος εντός του κλειστού τηλεφωνικού συστήματος υπηρεσίας της αστυνομίας (**απόφαση του Δικαστηρίου της 25^{ης} Ιουνίου 1997, Halford κατά Ηνωμένου Βασιλείου**). Συνιστά, επίσης, επέμβαση και η παρακολούθηση εκ μέρους των Αρχών τηλεφωνικής γραμμής που δεν ανήκει στο πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί δια μέσου της γραμμής αυτής τις τηλεφωνικές του συνδιαλέξεις (**έκθεση της Επιτροπής της 1^{ης} Ιουλίου 1997, Michel Lambert κατά Γαλλίας**). Η επέμβαση στοιχειοθετείται εκ της παρακολούθησεως και μόνον, ανεξαρτήτως αν έγινε οιαδήποτε περαιτέρω χρήση του προϊόντος των μαγνητικών εγγραφών (**απόφαση του Δικαστηρίου της 25^{ης} Μαρτίου 1998, Kopp κατά Ελβετίας**).

5.4. Τιθέμενες από νομολογία του Δικαστηρίου και της Επιτροπής απαιτήσεις, για να μη θεωρηθεί ότι παραβιάζεται το α.8 για τις τηλεφωνικές παρακολουθήσεις:

Ως προς την απαίτηση προβλέψεως από τον νόμο της επεμβάσεως: Ο νόμος πρέπει να καθορίζει τις κατηγορίες των προσώπων των οποίων οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις είναι δυνατόν να τεθούν υπό παρακολούθηση, καθώς και τη φύση των αδικημάτων, η διερεύνηση των οποίων απαιτεί να πραγματοποιηθεί παραβίαση του απορρήτου των ανταποκρίσεων.

Ως προς τη διαπίστωση της αναγκαιότητας του μέτρου εντός δημοκρατικής κοινωνίας για την επίτευξη θεμιτού σκοπού, τα Ευρωπαϊκά όργανα απαιτούν, όπως οι παρακολουθήσεις περιβάλλονται κατά την πραγματοποίησή τους από ένα πλέγμα εγγυήσεων το οποίο διασφαλίζει ότι η επίμαχη παρακολούθηση θα κινηθεί στο αναγκαίο όριο για την επίτευξη του σκοπού και ότι τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου προσώπου θα τύχουν της δέουσας δικαστικής προστασίας. Το Δικαστήριο απαιτεί, εξ άλλου, όπως ο σχετικός με τις παρακολουθήσεις νόμος καθορίζει τις εγγυήσεις εκείνες δια των οποίων διασφαλίζεται ότι η τηλεφωνική συνδιάλεξη που παρακολουθείται θα εγγραφεί και θα μεταδοθεί πιστώως. (**αποφάσεις της 24^{ης} Απριλίου 1990, Kruslin και Huvig κατά Γαλλίας**).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Τι προβλέπει ο ΠΚ για τυχόν παραβιάσεις του απορρήτου? Απλή παράθεση άρθρων του Π.Κ.

Παραβάσεις Ταχυδρομικών υπαλλήλων

άρθρο 248: Ταχυδρομικός υπάλληλος που παράνομα ανοίγει υπεξάγει ή καταστρέφει επιστολή ή άλλο αντικείμενο εμπιστευμένο στο ταχυδρομείο και που του είναι προσιτό λόγω της υπηρεσίας του ή ο οποίος εν γνώσει επιτρέπει σε άλλον να επιχειρήσει μία τέτοια πράξη ή τον βοηθεί σ' αυτό ή γνωστοποιεί σε τρίτον το περιεχόμενο ενός κλειστού τέτοιου αντικειμένου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Παραβάσεις τηλεγραφικών υπαλλήλων

άρθρο 249: Τηλεγραφικός υπάλληλος που παράνομα ανοίγει, υπεξάγει ή καταστρέφει τηλεγράφημα εμπιστευμένο σε τηλεγραφικό γραφείο που του είναι προσιτό λόγω της υπηρεσίας του, ή εν γνώσει επιτρέπει σε άλλον να επιχειρήσει τέτοια πράξη ή τον βοηθεί σ' αυτό ή γνωστοποιεί σε τρίτον το περιεχόμενο τέτοιου τηλεγραφήματος που γνωρίζει λόγω της υπηρεσίας του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Παραβάσεις των τηλεφωνικών υπαλλήλων

άρθρο 250: Τηλεφωνικός υπάλληλος που γνωρίζει λόγω της υπηρεσίας του το περιεχόμενο τηλεφωνήματος και το γνωστοποιεί σε τρίτον ή που εν γνώσει του επιτρέπει σε τρίτον να ακούσει κάποια τηλεφωνική ανακοίνωση, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Παραβίαση απορρήτου επιστολών

άρθρο 370: 1. Όποιος αθέμιτα και με σκοπό να λάβει γνώση του περιεχομένου τους ανοίγει κλειστή επιστολή ή άλλο κλειστό έγγραφο ή παραβιάζει τον κλειστό χώρο στον οποίο είναι φυλαγμένα ή με οποιονδήποτε τρόπο εισχωρεί σε ξένα απόρρητα διαβάζοντας ή αντιγράφοντας ή αποτυπώνοντας με άλλο τρόπο επιστολή ή άλλο έγγραφο τιμωρείται με χρηματική ποινή ή με φυλάκιση μέχρι 1 έτους.

2. Η ποινική δίωξη γίνεται μόνο με έγκληση.

6.2. Παραβίαση απορρήτου τηλεφωνημάτων και προφορικής συνομιλίας.

άρθρο 370^A: «1. Όποιος αθέμιτα παγιδεύει ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο παρεμβαίνει σε τηλεφωνική σύνδεση ή συσκευή με σκοπό να πληροφορηθεί ή να μαγνητοφωνήσει το περιεχόμενο τηλεφωνικής συνδιάλεξης μεταξύ τρίτων τιμωρείται με φυλάκιση. Η χρησιμοποίηση από το δράστη των πληροφοριών ή μαγνητοταινιών που αποκτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση.

Το άρθρο αυτό εισήχθη προκειμένου να συμπληρωθεί το κενό που παρουσίαζε το άρθρο 370 Π.Κ. Η πρόσθεση αυτού έγινε με το νόμο 1291/1982. Το κενό ήταν υπαρκτό, δεδομένου ότι γινόταν λόγος μόνο για προστασία του γραπτού απορρήτου (επιστολές και τηλεγραφήματα) ενώ η προστασία του τηλεφωνικού απορρήτου παρουσιαζόταν ελλιπής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την μη τιμώρηση όσων παραβίαζαν το τηλεφωνικό απόρρητο χωρίς να είναι τηλεφωνικοί υπάλληλοι. Έμεναν ποινικά ατιμώρητοι, εκτός φυσικά από την περίπτωση, όπου δρούσαν ως συνεργοί στο έγκλημα που αναγράφεται στο άρθρο 250 Π.Κ. Ο νόμος 1291/82 αντικαταστάθηκε στη συνέχεια με το αρ. 33 του ν. 2172/1993. Θα πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ¹⁵ ότι παραβίαση του απορρήτου δεν είναι δυνατό να μείνει ατιμώρητη με βάση το άρθρο 21 Π.Κ., ούτε μπορεί να υποχρεωθεί υπάλληλος να τη διαπράξει με βάση τα άρθρα 71 ΥΚ ή 70 ΣΠΚ, διότι οι διατάξεις αυτές αποδυναμώνονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19 του Συντάγματος.

¹⁵ Σελ. 216 Κώστας Κ. Χρυσογόνος «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» Εκδόσεις Σάκκουλα 1998.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

«Η δυνατότητα αξιολόγησης στη δίκη αποδεικτικών μέσων»

7.1. Απόκτηση παράνομη ή χρήση τους κατά τρόπο που αντίκειται στην έννομη τάξη.

Η διατύπωση ενός γενικού κανόνα σχετικά με αυτό το θεμελιώδες δικονομικό πρόβλημα, δεν είναι ευχερής ενόψει και του ότι οι υποστηριχθείσες σχετικές απόψεις εκτείνονται από το κατ' αρχήν απαράδεκτο τέτοιων αποδεικτικών μέσων μέχρι το κατ' αρχήν παραδεκτό αυτών.¹⁶

Μία πρώτη άποψη τονίζει το απαράδεκτο των αποδεικτικών αυτών μέσων υποστηρίζοντας ότι η εξωδικονομική αντίθεση προς το δίκαιο θα πρέπει να επιδρά επίσης και στην πολιτική δίκη.

Η αντίθετη γνώμη υποστηρίζει ότι δεν έχει επίδραση στο δικονομικό δίκαιο, η αντίθεση του αποδεικτικού μέσου προς τον ουσιαστικό νόμο.

Η τρίτη θέση υποστηρίζει ότι όταν με τη χρήση των αποδεικτικών μέσων πλήττονται θεμελιώδη και συνταγματικά προστατευόμενα δικαιώματα του ενός των διαδίκων, το παράνομα αποκτηθέν αποδεικτικό μέσο επηρεάζει αμέσως τη δίκη και συνεπώς πρέπει να αποκλεισθεί.

7.2. «Απόκτηση αποδεικτικών μέσων κατά παράβαση των συνταγματικών διατάξεων- Επέμβαση στο δικαίωμα της προσωπικότητας».

Στην περίπτωση που υπάρχει αντίθεση προς τις συνταγματικές απαγορεύσεις, το δυσχερές πρόβλημα που δημιουργείται δεν είναι μόνο ο καταρχήν παράνομος ή μη χαρακτήρας τέτοιων αποδεικτικών μέσων αλλά η δυνατότητα χρησιμοποίησης των ως αποδεικτικών στοιχείων στην ποινική ή πολιτική δίκη.

7.3. Χαρακτηριστικά Παραδείγματα- Γερμανική Νομολογία.

α) Σε μία δίκη έξωσης, ο εκμισθωτής ισχυρίστηκε ότι ο μισθωτής (5) ασκούσε στο μίσθιο δωμάτιό του το επάγγελμά του σαν ράπτης και γι' αυτό κατάγγειλε την μίσθωση. Προκειμένου να αποδείξει ότι ο μισθωτής του χρησιμοποιούσε την κατοικία για επαγγελματικούς σκοπούς, εισέβαλε

¹⁶ ΝοΒ. 1983, σελ. 1123 «Η δυνατότητα αξιολόγησης στην πολιτική και ποινική δίκη αποδεικτικών μέσων που αποκτήθηκαν παράνομα ή κατά παράβαση συνταγματικών διατάξεων» Στ. Πατεράκη.

απροσδόκητα με κάποιο φωτογράφο στην κατοικία και έλαβε φωτογραφία παρά τη θέληση του μισθωτή. Στην περίπτωση αυτή το Πρωτοδικείο του Dusseldorf έκρινε ότι η φωτογραφία είναι ανεπίτρεπτο αποδεικτικό μέσο γιατί πρόκειται για παραβίαση των άρθρων 13 και 2 του Συντάγματος.

β) Αντίθετα η υποκλοπή μιας ιδιωτικής συνομιλίας μεταξύ ενός εισαγγελέα και ενός δικαστή κατά παραβίαση του άρθρου 201 St GB (παραβίαση του απόρρητου του λόγου), προς απόδειξη του κωλύματος (μεροληψίας) του δικαστή, κρίθηκε από το Εφετείο της Φρανκφούρτης μη τιμωρητή, ένεκα δικαιολογημένης κατάστασης ανάγκης. (Recht fertigender Notstand).

7.4. «Νομολογία Ελληνικών Δικαστηρίων»

Το ερώτημα αν είναι παραδεκτά ή μη στην πολιτική και ποινική δίκη αποδεικτικά μέσα, που έχουν ληφθεί με τρόπο παράνομο και κατά κύριο λόγο με τρόπο προσβλητικό για την προσωπικότητα του αντιδίκου συνιστά ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει έντονα τα τελευταία χρόνια την ελληνική νομολογία.

A. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΗ

Με το άρθρο 615 Κ.Πολ.Δ., όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 39 του ν. 1329/1983, ορίζονται, κατά παρέκκλιση από τους ορισμούς των άρθρων 362 έως 367 του Κ.Πολ.Δ., τα ακόλουθα:

α) Εδικά για την περίπτωση που υποβάλλονται σε αυτοψία, ήτοι σε ιατρικές εξετάσεις, διάδικοι για την διαπίστωση της πατρότητας με κοινά αποδεκτές ιατρικές μεθόδους, θεσπίζεται κανόνας ότι, αν ένας από αυτούς αδικαιολόγητα αρνείται να υποβληθεί σε εξετάσεις, οι ισχυρισμοί του αντιδίκου του λογίζονται αποδεδειγμένοι και β) στην περίπτωση που στις εξετάσεις υποβάλλονται τρίτοι πλην των διαδίκων και αυτοί αρνούνται να προσέλθουν μπορούν να επιβληθούν σε αυτούς χρηματικές ποινές.

B. ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ-ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

α) Σοβαρό πρόβλημα δημιουργείται και στην ποινική δίκη όταν πρόκειται να διενεργηθούν αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη σε ανθρώπους και κυρίως όταν η αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη συνίσταται σε σωματική επέμβαση ή γίνεται με χρησιμοποίηση διαφόρων τεχνικών μεθόδων, γιατί εδώ προδήλως προσβάλλεται η προσωπικότητα του συγκεκριμένου ανθρώπου, εις βάρος του οποίου διεξάγεται η αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη και, επομένως, αν αυτός αρνηθεί ανακύπτει το ερώτημα, αν επιτρέπεται ο βίαιος εξαναγκασμός του. Πρόκειται για σύγκρουση συμφέροντος ανακάλυψης δραστών των τελούμενων εγκλημάτων και της αξιώσεως για το σεβασμό της προσωπικότητας κάθε ανθρώπου. Για την επίλυση αυτής της συγκρούσεως θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες αρχές: 1) αρχή του προσήκοντος βαθμού υπονοιών 2) η αρχή της αναγκαιότητας 3) η αρχή της αναγκαίας αναλογίας, 4) η αρχή της

απαγορεύσεως του υπερμέτρου και 5) η αρχή της απαγορεύσεως της δυσμενούς μεταχειρίσεως.

β) Στο άρθρο 178 Κ.Ποιν.Δ. απαριθμούνται ρητά τα «κυριώτερα» αποδεικτικά μέσα, δηλαδή οι ενδείξεις, η αυτοψία, η πραγματογνωμοσύνη, η ομολογία του κατηγορουμένου, οι μάρτυρες, τα έγγραφα. Το άρθρο 179 Ι προσθέτει στην ενδεικτική αυτή απαρίθμηση ότι στην ποινική διαδικασία επιτρέπεται κάθε είδος αποδεικτικών μέσων θεμελιώδης είναι η ΑΠ 60/1969 ΕΕΝ η οποία δέχθηκε το χαρακτηρισμό των μαγνητοταινιών ως εγγράφων¹⁷ και ότι δεν αποτελεί παράνομη προσβολή της προσωπικότητας του συζύγου η παραβίαση του απόρρητου της ιδιωτικής του ζωής από τον άλλο σύζυγο και συγκεκριμένα ότι η μαγνητοφωνική ταινία που περιέχει τηλεφωνικές συνομιλίες της συζύγου, δεν αποτελεί προσβολή του απόρρητου της τηλεφωνικής ανταπόκρισης. Οι αποφάσεις 556/1980 του Εφ.Θεσσαλονίκης και 266/1979 του Εφ. Ναυπλίου δέχονται ότι οι μαγνητοταινίες ως αποδεικτικό ιδιωτικό έγγραφο, είναι απαράδεκτες αν η ηχογράφηση έγινε δίχως τη συγκατάθεση του προσώπου που μιλάει. Και τούτο γιατί η υποκλοπή αυτή προσβάλλει το συνταγματικό προστατευόμενο δικαίωμα της προσωπικότητας.

Ήδη με το άρθρο 370 α Κ.Π.Δ. που προστέθηκε με το άρθρο 1 του 1291/1982 ρυθμίζονται τα σχετικά με την παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας θέματα, και δη των μαγνητοφωνικών εγγραφών.

Μπορούν να παρατεθούν ενδεικτικά και ορισμένες αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων: Σχολιασμός

1) **ΑΠ. 673/1983** Τμ. Γ. ΑΠ: Σύμφωνα με την απόφαση αυτή δεν αποτελεί παράνομη προσβολή της προσωπικότητας του συζύγου η παραβίαση του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής του από τον άλλο σύζυγο, όταν η παραβίαση αυτή αναφέρεται στην τήρηση της οφειλόμενης από το γάμο συμπεριφοράς και υπάρχουν δικαιολογημένοι λόγοι ή εύλογες αφορμές. Δεν παραβιάζει συνεπώς τις διατάξεις των άρθρων 19Σ και 57 ΑΚ η ηχογράφηση τηλεφωνήματος από το σύζυγο, εφόσον τούτο επιβάλλεται για τη σύζυγο από τον ηθικό δεσμό του γάμου.

2) **ΑΠ. 717/84** Τμ. Ε' ΑΠ: Η απόφαση αυτή έκρινε ότι είναι θεμιτή και δεν παραβιάζει το απόρρητο η χρήση μαγνητοταινίας για τον έλεγχο μάρτυρα. Είναι θεμιτή η χρήση από κατηγορούμενο μαγνητοταινίας του αποτυπώνει συνομιλία άλλων, γιατί αποβλέπει στην υπεράσπισή του. Ειδικότερα η χρήση από τον κατηγορούμενο της μαγνητοταινίας χωρίς τη συγκατάθεση του ομιλούντος δε συνιστά αξιόποινη κατ' άρθρο 370 ΠΚ παραβίαση του απορρήτου, δεδομένου ότι το άτομο προς το οποίο απευθύνεται ο λόγος αποκτά δικαίωμα εξ' αυτού.

3) {**ΑΠ. 111/81/10.2.2000**} Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης: Η απόφαση αυτή ασχολήθηκε με την έκδοση απόφασης για την υπόθεση των

¹⁷ Βλ. άρθρο 13 στοιχ. γ' Π.Κ., με βάση το οποίο «έγγραφο είναι κάθε γραπτό που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει, γεγονός που έχει έννομη σημασία, όπως και κάθε σημείο που προορίζεται ν' αποδείξει ένα τέτοιο γεγονός».

εκπομπών του τηλεοπτικού σταθμού ALPHA της 2^{ης} και 5^{ης} Δεκεμβρίου 1999 με τον τίτλο «Ζούγκλα» και «Κίτρινος Τύπος» αντιστοίχως.

Ως προς το πραγματικό μέρος: Μετά την προειδοποιητική εκπομπή του εγκαλουμένου με τίτλο «Ζούγκλα» κατά την οποία προβλήθηκαν αποσπάσματα μαγνητοσκοπημένης ταινίας με τολμηρές ερωτικές σκηνές απόκρυφου χαρακτήρα. Ακολούθησε η εκπομπή της 5^{ης} Δεκεμβρίου 1999 με τον τίτλο «Κίτρινος Τύπος». Στην εκπομπή αυτή προβάλλεται παρατεταμένης διάρκειας μαγνητοταινία με το παραπάνω περιεχόμενο.

Πρόκειται για κατάφωρη παραβίαση του δικαιώματος του προαναφερθέντος προσώπου στον ιδιωτικό του βίο. Συνεπώς, το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου προστατεύεται από τις διατάξεις του Συντάγματος και ειδικότερα των άρθρων 2 §1 κατά το οποίο «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας» 9 παρ. 1 εδ. β' με το οποίο ορίζεται ότι «η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Προστασία του ιδιωτικού βίου παρέχεται και από τις διατάξεις των άρθρων του Συντάγματος 19 εδ.α', σύμφωνα με το οποίο «το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο» και 93 §2 που επιτρέπει εξαίρεση από την αρχή της δημοσιότητας των συνεδριάσεων κάθε δικαστηρίου, εάν «συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων».

Στο Σύνταγμα δε γίνεται προσδιορισμός ποιο είναι το επικρατέστερο του άλλου μεταξύ των προαναφερθέντων δικαίωμα και η κρίση ως προς αυτό σχηματίζεται με βάση τα δεδομένα που προκύπτουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Επομένως, εάν διαπιστωθεί ότι θίγεται το δικαίωμα της προσωπικότητας του ατόμου εξετάζεται η βαρύτητα των συγκρουόμενων συμφερόντων. Σταθμίζεται δηλαδή κατά πόσο η προσβλητική ενέργεια είναι προσήκουσα και απαραίτητη για την ικανοποίηση του συμφέροντος που υπηρετεί ο τύπος (και για την ταυτότητα του νομικού λόγου και οι εκπομπές στη ραδιοφωνία και την τηλεόραση) καθώς επίσης κατά πόσο το συμφέρον πληροφόρησης δεν είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση αξιολογικά υποδεέστερο της προσβολής της προσωπικότητας.

Και εφόσον η σοβαρότητα της προσβολής υπερβαίνει το μέγεθος του εξυπηρετούμενου δημόσιου συμφέροντος, τότε το δικαίωμα προστασίας του προσώπου υπερτερεί του καθήκοντος πληροφόρησης.¹⁸ Εν προκειμένω, η παρουσίαση από τον Κ. Τριανταφυλλόπουλο των μαγνητοταινιών στην εκπομπή του έγινε με κίνητρο εμπορικό και συγκεκριμένα για την αύξηση της τηλεθέασης, που δεν δικαιολογεί την επέμβαση στην ιδιωτική ζωή του ατόμου.

¹⁸ Το Σ. /26-2000 σελ. 427

7.5. «Δυνατότητα χρησιμοποίησης των αποδεικτικών μέσων στην πολιτική και ποινική δίκη- Διαχωρισμός».

Αρχικά προκειμένου να γίνει η αξιολόγηση των αποδεικτικών μέσων πρέπει να γίνει ο ακόλουθος διαχωρισμός:¹⁹

α) Αν το αποδεικτικό μέσο αποκτήθηκε κατά παράβαση του άρθρου 2 §1 του ισχύοντος Συντάγματος (σεβασμός και προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας), είναι απαγορευμένο στην πολιτική δίκη.

β) Στην περίπτωση αντίθετα που αποκτήθηκε το αποδεικτικό μέσο με τρόπο που να προσκρούει σε απλό νόμο (π.χ. παράνομη αφαίρεση εγγράφων), θα πρέπει να ξεκινήσει ο δικαστής από τον προστατευτικό σκοπό του κανόνα που παραβιάστηκε με την πράξη της απόκτησης και να αποφασίσει έπειτα από μια συνολική στάθμιση σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, των αγαθών που συγκρούονται με συμφέροντα.

γ) Στην ποινική δίκη πρέπει να τονισθεί επί πλέον των ανωτέρω εκτεθέντων, ότι είναι ανεπίτρεπτη η αξιολόγηση αποδεικτικών μέσων που απέκτησαν κρατικά όργανα παραβιάζοντας συνταγματικές ή άλλες διατάξεις.

7.6. «Πότε η χρήση αποδεικτικού μέσου και συγκεκριμένα μαγνητοταινίας δεν είναι άδικη, έστω και αν αυτή αποκτήθηκε με αξιόποινη πράξη»²⁰

1.Όταν η χρήση είναι ο μόνος τρόπος για την απόδειξη της αθωότητας ενός αδίκως κατηγορουμένου (BGHSt 19, 332).

2.Όταν η χρήση αποδεικνύει ότι επίκειται τέλεση αξιόποινης πράξης και γενικότερα όταν υπάρχει η λεγόμενη «αποδεικτική κατάσταση ανάγκης», κατά την οποία το θύμα ενός εγκλήματος δεν έχει άλλο τρόπο να αμυνθεί κατά τις άδικες επιθέσεις παρά μόνο μ' αυτόν τον τρόπο.

3.Όταν η χρήση είναι ο μόνος τρόπος για την απόδειξη μεροληψίας δικαστή του οποίου ζητείται η εξαίρεση.

4.Όταν η χρήση αποβλέπει στην παρακώλυση αδίκων επιθέσεων.

¹⁹ ΝοΒ. 1983 Διάγραμμα στ. Πατεράκη, σελ. 1129

²⁰ «Εφ.Ποινικού Δικαίου, Μυλωνόπουλος Χρ., σελ. 51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 **«ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ** **ΜΕΣΩ INTERNET»**

8.1. Εισαγωγικά Σχόλια

Ξεκίνησε σαν στρατιωτική εφαρμογή, όμως γρήγορα πέρασε στα χέρια του ακαδημαϊκού κόσμου κι από εκεί σε όλους εμάς. Καθώς ο κόσμος μας δικτυώνεται ολοένα και περισσότερο, μνήμες, σκέψεις, πληροφορίες, αναδεικνύονται και έρχονται κοντά μέσα από τους συρμάτινους νευρώνες του παγκόσμιου ιστού. Είναι όλο εδώ.

Και ταυτόχρονα, άνθρωποι. Απ' όλα τα μήκη και πλάτη της Γης. Για να παίζουν παιχνίδια, να ανταλλάξουν γνώμες, να αναλάβουν δράσεις μαζί, να ερωτευτούν. Να δομήσουν μετά σχέσεις πάνω σε αυτήν τη γέφυρα που αναδεικνύει περισσότερο τα κοινά και φορτίζει τη διαφορετικότητα (τις περισσότερες φορές).

Για όσους ήδη έδωσαν ενέργεια τα προηγούμενα χρόνια για να μάθουν και να συμμετάσχουν στο Διαδίκτυο, αυτό αποτελεί πλέον μια αυτονόητη καθημερινότητα. Ένα εργαλείο, ένας χώρος χωρίς τον οποίο δεν μπορούν να φανταστούν τη ζωή τους πλέον.

Για όλους τους υπόλοιπους, έχουν σταματήσει πια να λειτουργούν εκείνα τα τεchnοφοβικά αντανάκλαστικά που μιλούσαν για αποξένωση του ανθρώπου. Αναγνωρίζουν πλέον την αξία του και αργά ή γρήγορα βλέπουν τη συμμετοχή τους σ' αυτό.

8.2. Τι είναι το Internet;

Ένα δια-δίκτυο υπολογιστών: Όταν συνδέσουμε δύο υπολογιστές μεταξύ τους, ώστε να μπορέσουμε να ανταλλάξουμε πληροφορίες, έχουμε ένα δίκτυο. Όταν συνδέσουμε δύο ή παραπάνω δίκτυα υπολογιστών, έχουμε ένα διαδίκτυο (αγγλιούι-internet). Και εδώ η σύνδεση γίνεται είτε απευθείας είτε μέσω τηλεφωνικών ή άλλων γραμμών.

Όταν συνδέσουμε όλα τα υπάρχοντα διαδίκτυα μεταξύ τους έχουμε το Διαδίκτυο (Internet). Το Internet είναι το μεγαλύτερο διαδίκτυο υπολογιστών με

κοινή γλώσσα. Όχι τη γλώσσα που μιλούν μεταξύ τους οι άνθρωποι πίσω από τους υπολογιστές, αλλά τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι ίδιοι οι υπολογιστές για να «επικοινωνήσουν». Πόσοι είναι οι άνθρωποι πίσω από τους υπολογιστές; Όπως το προβλέπει ο ΟΗΕ (για να χρησιμοποιήσουμε μια κάπως αξιόπιστη πηγή) : 650 εκατομμύρια στο τέλος του 2002.²¹

8.3. Ασφάλεια-Internet-Hackers

Στις αρχές της δεκαετίας του 60 άρχισε η δράση μιας ομάδας ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις στην πληροφορική στις ΗΠΑ. Πρόκειται για τους λεγόμενους hackers.²²

Στα πλαίσια των ενεργειών τους οι hackers «σπάνε κωδικούς ασφαλείας», διεισδύουν σε υψηλές ασφαλείας συστήματα, αντιγράφουν αρχεία. Όμως η δράση αυτή στοχεύει κυρίως σε οργανισμούς και όχι στον μέσο χρήστη.

Συνιστά όμως μία πραγματικότητα. Η ασφάλεια της ταυτότητας του χρήστη είναι διάτρητη. Γι' αυτό η ανάγκη για τη θέσπιση ενός νομοθετικού κειμένου –προστασίας του χρήστη από την παραβίαση του απορρήτου καθίσταται επιτακτική περισσότερο από ποτέ.

²¹ Βήμα της Κυριακής

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Παράξενοι καιροί. Σ' ένα μέλλον που έρχεται δε θα γίνεται πια λόγος για τον πολιτισμό του ανθρώπου αλλά για τον «πολιτισμό της μηχανής», και «του υπολογιστή. Όλοι μιλούν για μία παγκοσμιοποίηση των πολιτισμών, ένα οικουμενικό γίνεσθαι», μία εποχή σηματοδομένη από τις αλλεπάλληλες και εξαιρετικά γοργές αλλαγές της. Σ' αυτή τη νέα πραγματικότητα ο άνθρωπος γίνεται μάρτυρας μίας νέας τάξης πραγμάτων, όπου άρχων είναι η τεχνολογία. Αυτή έχει το προβάδισμα και μέρα με την μέρα διεκδικεί τη θέση που της αρμόζει στο σύγχρονο κόσμο. Με το πάτημα ενός πλήκτρου μεταφέρεται κανείς στην άλλη άκρη της γης και ο πλανήτης Γη φαντάζει σαν ένα οικουμενικό χωριό. Τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας αργοσβήνουν. Που βρίσκεται άραγε η εποχή εκείνη που χαρακτηριζόταν από τη ρομαντική ανταλλαγή επιστολών; Πόσο μακριά; Φαντάζει αλήθεια όνειρο μακρινό το υγρό μελάνι, τα δάκρυα του συγγραφέα που πότιζαν το χαρτί και ενημέρωναν τον παραλήπτη της επιστολής για τις διαθέσεις του.

Σήμερα ζούμε στην εποχή του e-mail το ηλεκτρονικό γράμμα δεσπάζει στη ζωή μας. Σίγουρα η αντικατάσταση της κλασικής επιστολής από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο είχε και θετικές συνέπειες. Η ταχύτητα και η αμεσότητα συνιστούν κάποιες από αυτές. Η μυστικότητα όμως και η αξιοπιστία της μεταφοράς του μηνύματος τίθενται ακόμη σε κίνδυνο. Οι μαγνητοφωνήσεις, οι υποκλοπές τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, τα χτυπήματα των hackers συνιστούν σημεία των καιρών. Η επικοινωνία αποτελεί στοιχείο της προσωπικής σφαίρας του ατόμου και όμως παραβιάζεται αδιαλλείπτως. Η επικοινωνία και η προστασία της βρίσκονται στη σφαίρα της ουτοπίας;

Βήματα έχουν γίνει. Το δικαίωμα στο απόρρητο έχει κατοχυρωθεί στα περισσότερα Συντάγματα ως ένα θεμελιώδες δικαίωμα. Παραβάσεις του απορρήτου τιμωρούνται και στο χώρο του ποινικού δικαίου. Μόνο στο επίπεδο του Κυβερνοχώρου δεν έχουν γίνει ικανοποιητικά βήματα. Είναι αναγκαία η θέσπιση ενός ολοκληρωμένου κειμένου προστασίας των χρηστών του Internet από τις Καθημερινές παραβιάσεις. Ας γίνει λοιπόν!

²² Καθημερινή της Κυριακής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ (ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ)

1. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Β. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ/ΚΩΣΤΑΣ Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΣΥΝΤ. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ 1993.
2. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Π., «ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ», 1991.
3. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝ., «ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», 2001.
4. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Κ., «ΕΠΙΤΟΜΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ» 1991
5. ΜΑΝΕΣΗΣ ΑΡ., «ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ», 1982
6. ΜΑΝΕΣΗΣ ΑΡ., «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι», 1980.
7. ΜΑΝΕΣΗΣ ΑΡ., «ΤΟ Σ. ΤΟΥ 1975» 1983
8. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ Γ., «ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ Η ΕΣΔΑ» 2001
9. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ, «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ», 3^Η ΕΚΔΟΣΗ, 1961.
10. ΠΑΡΑΡΑ Π. «ΣΥΝΤΑΓΜΑ 1975» CORPUS I ΑΡΘΡΑ 1-50, 1985
11. ΠΑΡΑΡΑ Π. «ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ ΕΣΔΑ» ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.
12. ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΣΑΡΜΑ «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ»
13. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ Ν., «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΗ», 1923.
14. ΣΓΟΥΡΙΤΣΑΣ ΧΡ., «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΗ», 1966
15. ΤΑΧΟΣ Α., «ΤΟ ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ»
16. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ., «ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ», 1998
17. ΤΣΑΤΣΟΣ. «ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ» 1982

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
(ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ)

1. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ Ν., «ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ», 1994
2. Γ. ΑΛ. ΜΑΓΚΑΚΗΣ, «ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑΤΩΝ»
3. ΚΑΡΡΑΣ ΑΡΓ., «ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ» 1998

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Ruiz Blanca
«Privacy in Telecommunications»
«A european and a american approach», KLUWER LAW
INTERNATIONAL.
2. La declaration Fransaise
Des droits de l' homme et +
Du citoyen: un layonnement
Bicentenaire, 1991

ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

1. ΤΣΑΚΥΡΑΚΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ «ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»
- ΝοΒ 1993, σελ. 995 επ.
2. ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ ΣΤ. «Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΠΟΙΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ
ΠΟΥ ΑΠΟΚΤΗΘΗΚΑΝ ΠΑΡΑΝΟΜΑ Ή ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΣΗ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ» - ΝοΒ 1983, σελ. 1123.
3. ΚΑΜΙΝΗΣ Γ., «ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ,-ΝοΒ. σελ. 505.
4. ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, «ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ»- ΝοΒ 1988, σελ. 1511.

ΠΟΙΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

1. ΜΠΕΝΑΚΗ Α. Ψ., ΠΟΙΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 1982, σελ. 785.
2. ΦΡΑΤΖΕΣΚΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, «ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ
ΤΡΟΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ Ή ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»
ΠΟΙΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 1983, σελ. 558 επ.
3. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧ., «Η ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ
ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΣ» -
ΠΟΙΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 1983, σελ. 785.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

1. ΔΗΜ. ΣΠΥΡΑΚΟΥ «Το απόρρητο της επικοινωνίας. Βασικές αρχές και επιλογές για τη δικαιοπολιτική αντιμετώπισή του», 1993, σελ. 521.

ΠΑΡΑΤΙΘΕΜΕΝΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

